

Del segle XVIII fins la Directiva de les 65 hores

evolució de la jornada laboral a la Unió Europea

La jornada de treball ha estat tradicionalment un dels cavalls de batalla més importants per als treballadors i treballadores. No en va, de la distribució d'aquesta en depèn el poder disposar de temps per a realitzar altres tasques (descans, lleure, etc.) que són del tot necessàries per al desenvolupament i la salut de les persones.

Aquesta lluita per la consecució d'una jornada laboral justa comença paral·lelament a la Revolució Industrial (cap a mitjans del s.XVIII), un moment històric, el qual s'assenyala com el naixement de la classe treballadora, tal i com avui la percebem. Aquesta és una Revolució Industrial que es desenvolupa principalment a Anglaterra i Catalunya i és en aquest dos punts geogràfics on els treballadors i les treballadores s'enfronten a la necessitat de reclamar uns mínims. Només cal recordar que, durant aquestes primeres dècades, les jornades laborals podien arribar perfectament a les 16 hores diàries per a tots els treballadors (homes, dones i nens), les condicions laborals eren deplorables, existien uns salaris de misèria per als homes (les dones i nens encara pitjor), sense cap prestació, la situació higiènica a les empreses i el ritme de treball provocaven malalties congènites difícils de curar, etc. L'únic que existia era la misèria entre la classe treballadora.

És en aquest context que la necessitat d'articular un front per garantir un mínim per viure fa aparèixer unes precàries organitzacions obreres, principalment a Anglaterra. Una primerenca *Union Trade* del tèxtil s'articulava com a caixa de resistència per poder fer front a situacions difícils i amb demandes tan bàsiques com la regulació del treball infantil, un salari que pogués fer superar l'extrema misèria i la possibilitat d'una reducció de la jornada laboral.

No es fins gairebé un segle després, i en consonància amb la segona Revolució Industrial, que el component de la lluita per una jornada laboral justa agafa protagonisme. Una organització obrera més estesa i més experimentada fa que tinguin major repercussió les demandes dels treballadors, essent una de les dates més emblemàtiques la manifestació del 1r de maig de Chicago de l'any 1886.

Les dècades posteriors vénen marcada per fortes lluites, pistolerisme, repressió, exili, il·legalitzacions, assassinats, etc., quan la classe treballadora veu el seu primer gran triomf en la revolució russa. Aquestes millores tant dins les fronteres russes com fora vénen donades per la por que produeix als arcaics estats europeus l'extensió de la revolució de les classes populars en els seus territoris. Així, estats com l'Alemanya de Bismarck comencen a tirar endavant millores laborals i socials, entre elles en la jornada laboral. Paral·lelament, s'aconsegueix el reconeixement internacional de la jornada laboral de 8 hores.

Saltant de puntetes el convuls període que va significar la primera meitat del XX per la seva complexitat i ritme de canvis frenètics, ens trobem en l'any 1951, on es firma el Tractat de París, l'embrió del que actualment coneixem com Unió Europea. Destaquem aquest Tractat comercial ja que es a partir del qual es desenvolupa tota la construcció europea. Una Unió que el seu objectiu és exclusivament econòmic, raó per la qual es pot anar entenent el seu posterior desenvolupament i quin és el pes dels drets social.

Dos punts d'inflexió marquen i condicionen als catalans i catalanes: un és l'ingrés de l'Estat espanyol l'any 1986 (l'Estat francès n'és un dels fundadors) i l'altre és el Tractat de Maastrich de 1992, que significa el punt d'inflexió en el procés constructiu. Allí és on es comencen a compartir les competències en matèries com el mercat interior, la política econòmica i monetària, treball, política social, cohesió, medi ambient, transport, seguretat, justícia, etc.

L'articulació de la Unió Europea des del Tractat de 1951 ha estat llarga i complexa, i més encara per aquelles parts que no han pogut participar-hi: treballadors/res i nacions sense estat. Any rere any hi ha hagut multitud de Tractats, Cartes, Convenis, adhesions i desercions que han portat a la situació actual.

L'objectiu que alguns veien amb l'Estat del Benestar Europeu s'ha esfumat, al mateix ritme que aquesta unió supraestatal s'ha anat dotant de més poder. No ens ha d'estranyar, ja que els que han portat el timó són les classes dirigents estatals, que han vist amb molt bons ulls la manca de control dels ciutadans, permetent l'estructuració d'aquest monstre, en el sentit de potencial econòmic, però sense deixar de ser una figura de cartró pedra que al seu interior no s'ha anat bastint de cap Estat del Benestar comú.

Esquemàticament, la cronologia de l'evolució en la jornada laboral ha estat:

(Internacional) segle XVIII: als inicis de la Industrialització es treballaven 12, 14 i 16 hores diàries sense descans setmanal.

(Estat francès) 1843: es prohibeix el treball dels menors de 8 anys.

(Internacional) 1870: jornada laboral al voltant de 64 hores per als obrers de la indústria manufacturera i superior a les 70 hores en el cas dels treballadors i treballadores del sector terciari.

(Internacional) 1886: es comença a evidenciar la demanda de la jornada laboral de 8 hores; manifestació del 1r de maig de Chicago.

(Estat espanyol) 1904: el 3 de març, Llei que permet el descans dominical.

(Internacional) **1917**: s'aconsegueix el reconeixement de la jornada laboral de 8 hores diàries .

(Estat espanyol) **1919**: el 3 d'abril, gràcies en part a la vaga de la Canadenca, s'estableix la jornada màxima legal de 48 hores setmanals (de dilluns a dissabte) a tots els treballs, excepte pels i les treballadores agrícoles.

(Internacional) **1935**: el 22 de juny, l'Organització Internacional del Treball (OIT) estableix la jornada de 40 hores setmanals, que no fou ratificada per l'Estat espanyol (període de pre-guerra).

(Estat espanyol) **1938**: 9 de març, el règim franquista tira enrera les millores laborals aconseguides, a través del "Fuero del Trabajo". En l'àmbit de la jornada laboral, adopta l'ambigüitat, com "*...El gobierno limitará convenientemente la duración de la jornada para que no sea excesiva...*" per ampliar-la.

(Internacional) **1948**: Declaració Universal dels Drets Humans, on recollia "*... el dret a un treball digne, a una remuneració equitativa i satisfactòria, a la protecció contra la desocupació, al descans lliure i a una jornada laboral raonable...*".

(Europa) **1951**: 18 d'abril, se signa l'embrió de la Unió Europea, el Tractat de París, on s'hi conforma la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA); entre els estats firmants s'hi troba l'Estat francès.

(Europa) **1961**: el 18 d'octubre, a la ciutat de Torí, es firma la Carta Social Europea, que reconeix formalment alguns drets laborals i socials. Pel que fa referència a la jornada laboral, cita que cal fixar una raonable duració diària i setmanal de les hores de treball, reduint progressivament la setmana laboral en la mesura que ho permeti l'augment de la productivitat i altres factors i s'hi estableix la necessitat de concedir vacances anuals pagades de dues setmanes (mínim) i un descans setmanal que coincideixi amb el dia de descans per tradició i usos del país. L'Estat espanyol ratifica la Carta poc després.

(Estat espanyol) **1980**: el mes de març, l'Estatut dels Treballadors redueix la jornada fins a 42 hores setmanals per als i les treballadores a jornada contínua i a 43 hores per al i les de jornada partida.

(Estat francès) **1982**: es redueix la setmana laboral de 40 a 39 hores i incrementant el període de vacances retribuïdes a 5 setmanes.

(Estat espanyol) **1983**: es modifica l'Estatut dels Treballadors i es redueix la jornada màxima a 40 hores setmanals i amb el mínim de 30 dies de vacances.

(Europa) **1986**: gener, entrada de l'Estat espanyol a la Comunitat Europea.

(Europa) 1989: es firma la Carta Comunitària dels Drets Socials Fonamentals dels Treballadors. Pel que fa a la jornada laboral, és molt ambigua, i cita que *“la realització del mercat interior ha de conduir a una millora de les condicions de vida i de treball dels treballadors a la Comunitat Europea. Aquest procés s’efectuarà mitjançant l’aproximació, per la via del progrés, de les esmentades condicions, en particular en el que respecta a la duració i distribució del temps de treball...”*. Igualment, s’hi cita que cal reduir les hores de treball dels menors i que els treballadors tenen dret al descans setmanal i a vacances anuals pagades, tot i que la duració d’aquestes variaran segons *“el progrés”*. Tot plegat, molt ambigu.

(Europa) 1992: es firma el Tractat de Maastrich, on s’hi formalitza una Unió més enllà de mercat comercial, amb el desenvolupament d’institucions amb competències supraestats.

(Europa) 1993: Directiva Europea sobre el temps de treball que estableix la jornada laboral setmanal en 48 hores .

(Europa) 1997: el 2 d’octubre de 1997, es firma el Tractat d’Amsterdam, on s’hi afegixen noves disposicions sobre política social i ocupació.

(Estat francès) 1998: es fixa la jornada laboral en 35 hores setmanal.

(Europa) 2003: el 4 de novembre, Directiva relativa a determinats aspectes de l’ordenació del temps de treball, que pretén clarificar l’anterior, continuant fixant la jornada setmanal de treball en 48 hores, incloses les hores extres.

(Europa) 2004: el 22 de setembre, la Comissió Europea va proposar la revisió de la Directiva Europea sobre el temps de treball de 1993. Aquesta proposta indicava que *“els estats membres podran adaptar mesures a escala nacional per a regular els acords individual de no aplicació del temps màxim setmanal de 48h”*.

(Estat francès) 2007: amb Sarkozy al capdavant, es tira endavant la llei que liberalitza les hores extres, aconseguint d’aquesta manera esquivar el lílndar de la jornada laboral de les 35 hores setmanals.

(Europa) 2008: el mes de juny, el consell de ministres de la UE aprova una nova Directiva d’Organització del temps de treball, eliminant el lílndar de 48 hores de jornada laboral setmanal i transformant-lo en 65 hores, comptant les hores de guàrdia. El Parlament Europeu l’ha de ratificar.

(Estat francès) 2008: el mes de juliol, s’acaba definitivament amb la jornada laboral de 35 hores setmanals, amb l’únic topall de les 48 hores europees. Igualment, es permet treballar fins a 282 dies l’any.